

STRATEGII DE PREDARE-ÎNVĂȚARE A BIOGRAFIILOR

STRATEGIES FOR TEACHING-LEARNING BIOGRAPHIES

*Liubovi Cibotaru, lector univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Liubovi Cibotaru, university lecturer
„Ion Creangă” SPU, Chisinau
ORCID: 0000-0002-7710-1614*

CZU 37.016:821.135.1

Abstract

The field of reading and receiving the literary text presents several novelties, meant to motivate students to read during school, but also to train them in long-term reading skills. Education documents propose and presuppose, from this perspective, the active reception of the text, based on an authentic dialogue between the text and the reader, of a transaction of the reader with the text (according Curriculum Implementation Guide, 2019). We will try to argue the need for a strict rigor, based on the insistence to preserve the fragments that have constituted and constitute the indisputable value of our literature.

Key-words: curriculum, education, competences, strategies, teaching-learning, biographies.

Referindu-ne la competența specifică nr. 3 din CLLR 2019 *Lectura și receptarea textelor literare și nonliterare prin diverse strategii, demonstrând spirit de observație și atitudine creativă*, vom observa că domeniul lecturii și cel al receptării textului literar prezintă mai multe noutăți, menite să motiveze elevii să citească în timpul școlarizării, dar și să le formeze competențe de lectură pe termen lung. Documentele educației propun și presupun, din perspectiva aceasta, receptarea activă a textului, pe baza unui *dialog autentic* între text și cititor, *a unei tranzacții a cititorului cu textul* (Ghid de implementare a curriculumului, 2019).

Orice text este o negociere subtilă între necesitatea de a fi înțeles și cea de a fi neînțeles, de a fi cooperativ și de a stabiliza într-un fel sau altul automatismele lecturii. Opera este deci un volum complex de parcurs în orice sens (Clod Bremond, *Logica povestirii*).

Observând și analizând titlurile pe care le-au expus autorii de curricula ca texte pentru lecturi, dar și pentru autorii de manuale, vom menționa că și aici s-a produs o schimbare/înnoire/completare (acest subiect trebuie și merită discutat în cadrul unui seminar metodologic), dar e sigur că aceste schimbări au fost operate ca urmare a schimbărilor care s-au produs și se produc permanent în societate, inclusiv în mediul școlar; elevii de azi nu mai reacționează la unele teme abordate în lucrările predate de ani buni în școală; elevii de azi au alte necesități, așteptări, preferințe și noi trebuie să fim în trendul acestor schimbări.

E lesne de înțeles, că nu tot ce este vechi vom arunca din curricula afară și nu tot ce este nou vom include în documentele școlare. Literatura contemporană, în mare parte, trebuie controlată în timp.

Dar vom încerca să argumentăm necesitatea unei rigori stricte, bazate pe insistența de a păstra fragmentele care au constituit și constituie vaoarea incontestabilă a literaturii noastre. Unii îmi vor reproșa că a devenit complicată asimilarea lucrărilor, a unor lucrări clasice, de

exemplu, din cauza temelor mai puțin interesante pentru elevii secolului XXI, dar și din cauza unui lexic care îngreunează receptarea și analiza în cadrul lecției de limbă și literatură. Cu toate acestea, nu pot constitui impedimente aceste momente, sunt doar niște provocări pe care profesorul devotat literaturii de calitate este capabil și este dator să le depășească cu succes.

Vom prezenta, în această ordine de idei, paradigmele didactice ale lecturii, formulate și expuse în *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev*, de Florentina Sâmișăian: pornind de la scopul pe care îl urmărește fiecare profesor, având în vedere și particularitățile textului pe care îl vom propune elevilor, vom aborda patru paradigme ale lecturii școlare:

1. **Modelul cultural sau istoric.** Conform acestui model, scopul predării literaturii este îmbogățirea orizontului cultural al elevilor. Textele propuse pentru studiu fac parte din canonul literar, iar acestea sunt discutate cu referire la biografiile autorilor sau la curentele literare și la trăsăturile acestora, la situarea în timp a textelor.
2. **Modelul lingvistic** care presupune înțelegerea textului literar și crearea de instrumente necesare acestei înțelegeri. Educația elevilor nu este în primul rând enciclopedică, adică nu mai vizează cunoașterea largă a fenomenului literar național, ci mai mult estetică și se urmărește formarea conștiinței estetice a cititorului.
3. **Modelul social.** Scopul acestei abordări este să dezvolte conștiința socială a elevilor. Din punct de vedere didactic, abordarea se bazează pe discuții și reflecții pe marginea textelor studiate. Profesorul îi învață pe elevi să citească printre rânduri, să descopere ideologia ascunsă a unor texte și să discute moralitate sau politică.
4. **Modelul orientării spre cititor.** Acest model propune o abordare a lecturii în care profesorul pune accent pe efectul pe care textul îl are asupra elevului – cititor. Scopul acestui model este dezvoltarea personală a elevului. Profesorul creează situații de învățare prin care elevul să fie conștient de valorile cognitive sau emoționale pe care lectura le provoacă.

Ține de măiestria profesorului de limba și literatura română să selecteze și să aplice modelul eficient pentru fiecare text, fragment și să selecteze strategii care, adaptate la aceste modele, ar da rezultate bune în receptarea și analiza textului literar, indiferent de secolul în care a fost scris textul sau de tema reflectată/abordată.

Vom menționa în continuare un alt model care poate determina elevul să citească și să analizeze opera literară, care poate motiva și spori interesul pentru lectura și analiza unei cărți, ne referim la biografia scriitorului. Considerăm foarte important să selectăm cu grijă strategiile de prezentare a unei biografii, de la *În scaunul autorului*, până la *Curriculum Vitae*, biografia unui scriitor trebuie prezentată captivant, astfel încât să trezească interesul elevilor pentru a-i cunoaște opera.

În funcție de scriitor, secol, posibilități, vom alege diverse/variate modalități de prezentare a biografiei, dar și a etapelor de creație, urmărind și includerea textului pe care îl avem de predat în etapa de creație literară, vorbind despre izvoarele de inspirație, despre sentimentele și emoțiile pe care le-a trăit într-o perioadă de timp scriitorul și care a rezultat, a influențat scrierea acestei lucrări.

Ca să înțeleagă mai bine textul poetic, dar și să poată clarifica și exemplifica alte teme literare ale operei poetului Vasile Romanciuc în clasa a șaptea, am decis să realizăm un dialog cu poetul care să permită prezentarea cronologică a biografiei, alimentată/însoțită de fragmente din diferite poezii. Am avut grijă să parcurgem etapele creației literare, desigur ținând cont de vârsta și posibilitățile de asimilare ale elevilor.

Vom prezenta, în continuare, un model de predare – învățare a biografiei lui V.Romanciuc. Desigur că scriitorul a fost receptiv și a răspuns invitației noastre de a avea un dialog cu cititorul, cu profesorul, cu elevii. În clasa a șaptea se învață textul semnat de V. Romanciuc: *Balaurul care n-a mai ajuns în poveste*.

Motto: *Sunt purtătorul de cuvânt al tăcerii.* (V.Romanciuc)

De vorbă cu Poetul

*Busuioc la naștere,
Busuioc la moarte,
Floare de tristețe,
Floare de noroc...
Viața noastră, toată,
Doamne, cum încap
Între două fire
Mici de busuioc!*

Domnule poet Vasile Romanciuc, cum se face că toată viața noastră încap între două fire mici de busuioc? Să fie, oare, busuiocul, floarea existenței noastre?

Da, busuiocul este floarea vieții noastre... Așa cred oamenii, încă din vremuri vechi. Copil fiind, mama îmi spunea că busuiocul e o floare sfântă și că a crescut din lacrimile Maicii Domnului. Mamei îi plăceau florile, în casa noastră, busuiocul nu lipsea niciodată. E un simbol al dragostei, al credinței și are rădăcini sănătoase în cântecul popular românesc. Cu busuiocul, trăim mai frumos.

1. Nemărginită bucuria mea de a Vă adresa câteva întrebări, de a Vă descoase un pic și fac acest lucru pentru a le da elevilor posibilitatea de a Vă cunoaște mai bine, de a Vă înțelege mai profund poezia, care este una inedită, vorba criticului literar Lucia Țurcanu. Care-s sursele Dvs de inspirație?

Am o singură sursă de inspirație – Viața. Viața cu toate fațetele ei: Binele și Răul, Urâtul și Frumosul, Dragostea și Ura, Lumina și Întunericul ș. a. m. d. Și... un mic „secret”: inspirația nu vine niciodată la cei cărora nu le place să muncească. Inspirația nu poate fi păcălită.

2. Să vorbim, mai întâi, despre copilărie...:

*Copilăria, cartea de povești
Pe care viața-ntreagă o citești,
Și alte zece vieți o povestești,
Și nu-ți rămâne timp să-mbătrânești!*

Cum a fost ea, copilăria?

Frumoasă, multicoloră – ca în Amintirile... lui Ion Creangă. Frumusețea și durata amintirilor noastre din copilărie sunt strâns legate de cei șapte ani de acasă și, neapărat, de anii noștri de școală și de bibliotecă.

3. **În poezia *Văd iarna venind* ați mărturisit:**

*Mă uit în urmă. Văd
Trecutul – un codru
de arbori genealogici.*

Descrieți, Vă rog, acest arbore, care Vă sunt rădăcinile, de unde veniți? Și cum s-a născut volumul de debut: *Genealogie*?

*Sunt din Bădragii Noi, Edineț, un sat minunat de pe malul Prutului, un sat cu bogate tradiții folclorice. Pe mama o chema Olga, pe tata – Alexei. Mi-au spus o mulțime de povești și m-au învățat să iubesc oamenii. *Genealogie*, placheta mea de debut, include versuri scrise în anii de studenție, iar câteva texte sunt de pe când eram elev în clasa a zecea sau a unsprezecea.*

4. **Știu că aveți multe poezii pe care le-ați dedicat oamenilor dragi, personalităților marcante, dar, vreau să Vă întreb: cui i-ați dedicat poezia:**

*Ne privim tăcuți,
Luminați de-un mac.
Te cunosc de-o zi.
Te iubesc de-un veac...*

Nu e un secret. E o poezie pe care i-am dedicat-o celei mai frumoase fete din lume, Valentina. Am fost colegi de facultate. În 1972, mi-a devenit soție. Toate poeziile mele de dragoste sunt pentru ea.

5. **Temele cărților Dumneavoastră se conturează în titlurile sugestive ale volumelor: *Citirea Proverbelor* (1979); *Din tată-n fiu* (1984); *Ce am pe suflet* (1988); *Un timp fără nume* (1996); *Purtătorul de cuvânt al tăcerii*(2011); *Cuvântul ne adaugă vedere. Sonete* (2012); *Lumina glasului lăuntric* (2016);*Pâinea noastră cea din toate filele*(2020). Despre ce nu ați reușit încă să scrieți și care este cel mai durut volum de versuri?**

Despre multe, despre foarte multe lucruri n-am scris. Despre unele, cu siguranță, nu voi scrie niciodată. Mă interesează „mai binele”, nu „mai multul”. Nu sunt în competiție decât cu mine însumi. Îmi vine greu să vă spun care ar fi cel mai durut volum, pentru că în mai toate cărțile mele am și poeme scrise cu „pana” înmuiată în lacrimi...

6. **Temă (teamă) basarabeană Prut – trup rupt.**

Să intre, oare, durearea unui neam în patru litere? Cum este posibil?

*E posibil. Dacă aceste patru litere sunt P, R, U, T. Casa copilăriei mele a fost chiar pe malul Prutului. Iar în fundul grădinii noastre era gardul de sârmă ghimpată, cel despărțitor de frați... În vremuri biblice, oamenii lui Pilat au pus pe fruntea lui Iisus o coroană de spini. În vremurile de tristă amintire pentru noi, oamenii lui Stalin au pus o coroană de sârmă ghimpată pe sufletul neamului românesc. **Prut – durut** nu este o rimă întâmplătoare.*

7. **Elevii Vă întreabă: ce caută balaurii în poezie?**

Cred că balaurii din poezie vor să ne spună ceva important despre „balaurii” din afara poeziei, cei care... umblă printre noi, deghizați în îngeri. Ei poartă măști invizibile, altele decât cele care ne protejează de virusuri...

8. **Cuvinte dragi, aveți răbdare –**

*Până ajungeți să fiți scrise,
Sorbiți lumina, creșteți vise.*

Fiți bune și-nțeleghătoare...

Poete, scrii o nouă carte?

Nu te grăbi, zice Hârtia

Știi: graba strică... Poezia.

La ce lucrați acum, când va ieși din cuptorul inimii Dumneavoastră următoarea carte?

Nu știu. Deocamdată, lucrez. Fără grabă. Depinde de „cuptor”. Depinde de „ce făină se macină la moară”. Îmi doresc să fie o carte de care să ne putem bucura împreună. Sper că nu sunt prea departe vremurile cele bune, fără mască.

Vă iubesc, dragii mei!

Eu: Vă mulțumesc că sunteți în Poezia noastră, Vă doresc inspirație și multe întâlniri de suflet cu elevii!

A fost un dialog de suflet care a bucurat elevii și care i-a motivat pe aceștia să citească volumul propus în cadrul lecției: *Pâinea noastră cea de toate...filele*. Vasile Romanciuc a însoțit dialogul cu mai multe poze din arhiva personală, lucru care a însuflețit lecția oferindu-i culoare și expresivitate.

BIBLIOGRAFIE

1. Curriculumul disciplinar la limba și literatura română, 2019.
2. Ghid de imlementare a curriculumului, 2019.
3. Camelia Gavrilă, Mihaela Doboș, *Receptarea textului, Noțiuni de teorie literară, limbă și comunicare*, Polirom 2010.
4. Eftenie, Nocolae, *Introducere în metodică studiului limbii și literaturii române*, Editura Paralela 45, 2008.
5. Ilie, Emanuela, *Didactica literaturii române*, Polirom 2008.
6. Costea, Octavia, *Didactica lecturii. O abordare funcțională*, Institutul European, 2006.
7. Sâmișăian, Florentina, *O didactică a limbii și literaturii române. Provocări actuale pentru profesor și elev*, Art, 2014.

COMUNICAREA ȘTIINȚIFICĂ – OBIECTIV AL COMPETENȚELOR SPECIFICE LA LECȚIA DE ISTORIE

SCIENTIFIC COMMUNICATION – OBJECTIVE OF SPECIFIC SKILLS IN THE HISTORY LESSON

*Galina Bodareu, lector universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
Galina Bodareu, university lecturer,
UPS "Ion Creanga", Chisinau
ORCID: 0000-0003-3328- 4110*

CZU 37.016:94

Abstract:

The formation of research competence is a fundamental element in contemporary didactics. Practical skills to discover information and moral attitudes of students ensure the formation of a personality that would correspond to current living conditions and would argue the contemporary educational ideal. All sciences are involved in this process through its specific methods. It is important to emphasize especially the role of historical disciplines, because through its complex and interdisciplinary nature, history contributes to the